

Apžvalginė lentelė

Pavadinimas	Tikslinė grupė	Apžvalga	Vertinimas ir refleksija
Lyčiai jautri reklama	<ul style="list-style-type: none"> • 10–12 metų vaikai • Galima pritaikytas įvairioms amžiaus grupėms 	Mokiniai tyrinėja, kaip reklamos skleidžia arba neigia stereotipus, ir patys kuria lytiškumui jautrią reklamą.	Mokiniai aptaria, kaip moterų ir vyrų vaizdavimas žiniasklaidoje veikia jų supratimą apie tai, kas yra „normalu„ ir „socialiai priimtina“ abiejų lyčių žmonėms.
Laiko juosta „Kelionė lyčių lygybės link“	<ul style="list-style-type: none"> • 10–12 metų vaikai 	Mokinių prašoma pasidomėti lyčių lygybės judėjimu ir aprašyti jį sukuriant „laiko juostą“, kurioje atsispindėtų esminiai pokyčiai siekiant lyčių lygybės.	Mokiniai turėtų apmąstyti, kokius pokyčius paskatino lyčių lygybės judėjimas, ir kaip jie jaučiasi žinodami, kad konkrečių asmenų veiksmai gali turėti tokią didelę įtaką visuomenei.
Tvirty charakterio ugdymas	<ul style="list-style-type: none"> • 10–12 metų vaikai 	Užduodami užsiėmimo priede esančius klausimus mokiniai kuria vieno iš savo bendraamžių charakterio profilį ir sužino apie jį daug naujų dalykų.	Mokiniai turėtų apmąstyti naują informaciją, kurią sužinojo apie savo klasės draugus, ir apsvaistyti, ar po pratimo pasikeitė jų ankstesnis požiūris į jį/ją.
Daugybės bingo (Lyčių lygybės eksperimentas)	<ul style="list-style-type: none"> • 10–12 metų vaikai • Galima pritaikyti įvairioms amžiaus grupėms 	Dalyvaudami nesažiningai sumanytose varžybose ir diskusijose apie lyčių nelygybę, mokiniai sužino apie pasaulyje egzistuojančią nelygybę.	Mokiniai turėtų aptarti, ko išmoko įsitraukę į šį eksperimentą ir kaip visuomenėje egzistuojantis disbalansas gali paveikti žmonių galimybes efektyviai veikti/skleistis savo aplinkoje.
Pasekmių ratas	<ul style="list-style-type: none"> • 10–12 metų vaikai 	Naudodamiesi užsiėmimo priedu mokiniai tyrinėja, kaip diskriminaciniai veiksmai sukelia „bangelių vandenyje“ efektą ir kaip jie gali paveikti asmenis, bendruomenes ir visuomenes tiek trumpalaikėje, tiek ilgalaikėje perspektyvoje.	Mokiniai turėtų apmąstyti pirminius užsiėmimo tikslus, apgalvoti, ar užsiėmimas paveiks jų veiksmus ateityje, o galiausiai – ar kurie nors užsiėmimo aspektai juos nustebino.
Įgalinti stebėtojus	<ul style="list-style-type: none"> • 10–12 metų vaikai 	Mokiniai sužinos apie „stebėtojo efektą“ ir išmoks strategijų, kurios padės jiems ateityje tapti sąjungininkais tų, kurie taps smurto lyties pagrindu aukomis.	Mokiniai turėtų apmąstyti įgūdžius, kuriuos įgijo dalyvaudami užsiėmime, pasiūlyti alternatyvių aktyvaus veikimo būdų, kurie jiems leistų tapti skriaudžiamo asmens

			sajungininkais, ir įvertinti pasitikėjimą savo gebėjimais tapti aktyviu sąjungininku ateityje.
Atrask savo vaidmenį lyčių lygybės judėjime	• 10–12 metų vaikai	Mokiniai per kelis vaidmenų žaidimus tyrinėja lyčių stereotipus, diskriminacinę elgseną ir kaip geriausiai į juos reaguoti.	Mokiniai turėtų pasigilinti ir įvertinti, ar scenarijuose pateiktos mokyklos atvejo analizė atspindi ir kitas mokyklas kaip tipiškas šiuolaikiniame pasaulyje.
Svajonės neturi lyties (Žinutė jaunesniems mokiniams)	• 10–12 metų vaikai	Vyresniųjų mokinių paprašoma, kad jie pabūtų pozityviais autoritetais jaunesniems mokiniams ir parašytų jiems laišką ar padarytų vaizdo įrašą, kuriame pasidalytų mintimis apie tai, kaip jiems pavyko įveikti abejones ir kliūtis (kurios gali būti susijusios su lytimi), trukdžiusias pasiekti jiems svarbius tikslus.	Mokiniai turėtų apmąstyti, kokią įtaką turi autoritetai jaunų žmonių gyvenime, ir giliau suvokti, kokią poveikį jų pačių elgesys gali turėti jaunesniems mokiniams.

Užsiėmimai 10–12 metų vaikams

Pavadinimas:		Lytiškumui jautri reklama
Trukmė:	45 min.	
Tikslinė grupė:	10–12 metų vaikai	
Tikslai:	<p>Reklamose įprasta vaizduoti vyrus ir moteris, atliekančius stereotipinius vaidmenis, tuo būdu paneigiant savybių, kurias gali turėti skirtingi vyrai ir moterys, įvairovę. Šio pratimo tikslas – padėti mokiniams pervertinti stereotipus tam, kad galėtų lanksčiau mąstyti ir kritiškai vertinti, ką reiškia būti vyru ar moterimi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kritinis mąstymas • Sąmoningumas • Pagarba • Lygybė 	
Instrukcija	<p><u>Priemonės:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Žurnalai/<i>Youtube</i> prieiga • Pieštukas • Popierius <p><u>Nurodymai:</u></p> <p>Pamokos pradžioje mokytojas pasidalija praeito amžiaus 6-ojo dešimtmečio reklamos pavyzdžiais – reklama atspindi, kiek tuo metu buvo paplitusi diskriminacija lyties pagrindu. Mokytojas gali kalbėti apie tai, kokia pažanga padaryta siekiant mažinti pakantumą lyčių stereotipams ir diskriminacijai.</p> <p>Toliau mokinių prašoma patyrinti per televiziją/žurnaluose matytas reklamas ir atpažinti jose plačiai paplitusius stereotipus apie vyrus ir moteris. Visi stereotipai, kuriuos pristato mokiniai, turėtų būti aptarti kartu su mokytoju, kuris turėtų kritiškai įvertinti konkrečioje stereotipinėje reklamoje užkoduotas išankstines nuostatas ir pateikti pavyzdžių, kurie paneigtų stereotipą. Mokiniai taip pat turėtų visi drauge aptarti, koks gali būti</p>	

	<p>neigiamas tokio stereotipinio požiūrio poveikis vyrams ir moterims, pvz., nerealiūs kiekvienos lyties lūkesčiai; nerealistiški kūno standartai ir t. t.</p> <p>Vėliau mokiniams derėtų parodyti jautrias lyčiai reklamas, kurias neseniai ėmė kurti didelės tarptautinės korporacijos (Nike „Show Them What Crazy Can Do“: https://www.youtube.com/watch?v=DEa2p3YihII; Gilette „The Best A Man Can Be“: Always „Like A Girl“:)</p> <p>Pažiūrėjus šias reklamas, mokinius reikėtų suskirstyti mažesnėmis grupėmis, po 3–4 (geriausia, kad grupę sudarytų skirtingų lyčių mokiniai) ir paprašyti sukurti savo lyčiai jautrią reklamą. Mokiniai gali pasirinkti, kaip pristatyti reklamą (plakatas, vaizdo įrašas, vaidinimas, istorija...) ir konkretų produktą ar įvykį pristatyti.</p>
<p>Vertinimas ir refleksija</p>	<p>Po užsiėmimo paprašykite dalyvių apmąstyti savo jausmus. Galite užduoti šiuos klausimus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ar manai, kad stereotipai reklamose turi įtakos tam, ką žmonės jaučia ir mąsto apie save? Kokia ta įtaka? • Ar buvo sudėtinga sukurti savo lyčiai jautrią reklamos versiją? Kodėl? • Kokią pagrindinę žinutę norėjote perteikti savo reklama? Kodėl? Kodėl pasirinkote šią žinutę? • Ar manote, kad ateityje geriau atpažinsite lyčių stereotipus ir neigiamą jų poveikį?

Šio užsiėmimo priedas pateiktas kitame puslapyje.

XX a. 6-ojo dešimtmečio reklamos pavyzdžiai

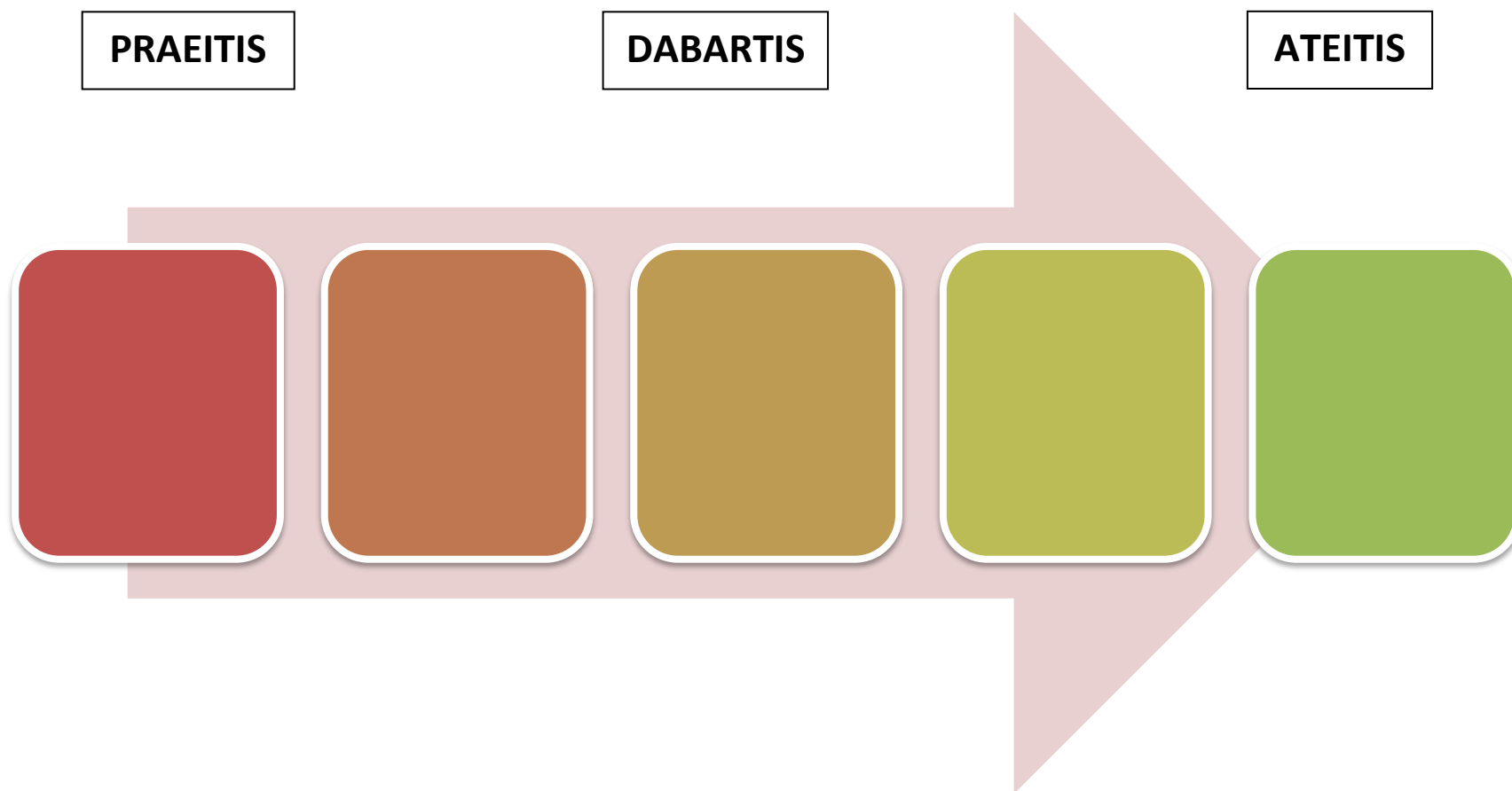
Pavadinimas: Laiko juosta „Kelionė lyčių lygybės link“	
Trukmė:	45 min.
Tikslinė grupė:	10–12 metų vaikai (Gali būti pritaikyta kitoms amžiaus grupėms)
Tikslai:	<p>Šio užsiėmimo tikslai – padėti mokiniams geriau suprasti, kaip vystėsi lyčių lygybės judėjimas, paskatinti juos pajusti galią paveikti savo gyvenimo kryptį ir aplinką bei skiepyti jiems optimistinį požiūrį į tolesnių teigiamų lyčių lygybės poslinkių potencialą ir į tą vaidmenį, kurį jie gali atlikti, kad tie pokyčiai įvyktų.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pagarba • Įvairovė • Sąmoningumas • Teigiami santykiai
Instrukcija	<p><u>Priemonės:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kelionės į lyčių lygybės laiko juosta lapas (<i>Atspausdinkite A3 formatu ir palikite pakankamai erdvės veiklai užbaigti</i>) • Interneto prieiga tyrimui atlikti • Mokinių grupių nuotraukos <p><u>Nurodymai:</u></p> <p>Pratimo tikslas – įgalinti jaunas žmones leidžiant jiems pamatyti, kokį pagreitį per pastarąjį šimtmetį yra įgavęs lyčių lygybės judėjimas. Susitelkę į jau pasiektus tikslus, mokiniai turėtų į ateitį žvelgti optimistiškiau, tikėdami, kad jie gali turėti teigiamos įtakos judėjimo perspektyvoms.</p> <p>Pirmiausia mokiniai atlieka ryškių praėjusio amžiaus lyčių lygybės judėjimo pasiekimų ar įvykių paiešką (pvz., Marija Kiuri yra pirmoji Nobelio premiją laimėjusi moteris; Vigdís Finnbogadóttir 1980 m. tapo pirmąja demokratiškai išrinkta moterimi prezidente Islandijoje; Billie Jean King 1973 m. laimėjo Lyčių kovą teniso varžybose, kurias žiūrėjo 90 milijonų žmonių).</p> <p>Mokiniai turėtų susirasti nuotrauką, kuri simbolizuotų jų pasirinktą įvykį, ir</p>

	<p>parašyti trumpą pastraipą apie jį po kategorija „Praeitis“ Lyčių lygybės laiko juostoje.</p> <p>Vėliau mokiniai turėtų pasirinkti kokį nors šiuolaikinį lyčių lygybės judėjimo įvykį (pavyzdžiui, Ema Watson 2014 m. inicijuoja judėjimą <i>HeForShe</i> ir kreipiasi į Jungtines Tautas; Conchita Wurst atstovaudama Austrijai 2014 m. laimi „Euroviziją“; Benedict’as Cumberbatch’as prisiekia nevaidinsiąs filmuose, kuriuos filmuojant ryškiai skiriasi vyrų ir moterų aktorių atlygis).</p> <p>Panašiai kaip ir prieš tai, mokiniai turėtų rasti to įvykio nuotrauką ir parašyti trumpą tą įvykį apibūdinančią pastraipą.</p> <p>Galiausiai, mokiniai turėtų „minčių lietaus“ forma pasidalyti apie reikšmingus pokyčius, kuriuos jie norėtų matyti kelyje visų lyčių lygybės link. Grupei pasiekus susitarimą, mokiniai padaro grupės nuotrauką ir prikljuoja ją Laiko juostoje ant kategorijos „Ateitis“. Kartu su grupės nuotrauka mokiniai turėtų parašyti ar nupiešti, kokių imtis veiksmų jie žada tam, kad sutartas pokytis įvyktų.</p>
<p>Vertinimas ir refleksija</p>	<p>Po užsiėmimo paprašykite dalyvių apmąstyti savo jausmus. Galite užduoti šiuos klausimus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaip pasikeitė abiejų lyčių žmonių gyvenimas per pastaruosius 200 metų? • Kaip jautiesi suprasdamas, kad ir šiandien žmonės deda pastangas, kad pasaulyje būtų didesnė lyčių lygybė? • Kaip jautiesi žinodamas, kad tavo veiksmai gali padėti sukurti daugiau lygybės įvairių lyčių ir lytinių tapatybių žmonėms? • Kokių veiksmų imsies kasdien tam, kad pavyktų pasiekti grupės sutartą tikslą?

Šio užsiėmimo priedas pateiktas kitame puslapyje.

Laiko juosta „Kelionė lyčių lygybės link“

This report was funded by the European Union's Rights, Equality and Citizenship Programme (2014 - 2020). The content of this report represents the views of the author only and is his/her sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.

Co-funded by the Rights,
Equality and Citizenship (REC)
Programme of the European Union

Pavadinimas: Tvirtu charakterio ugdymas	
Trukmė:	45 min.
Tikslinė grupė:	10–12 metų vaikai (Galima pritaikyti kitoms amžiaus grupėms)
Tikslai:	<p>Šio užsiėmimo metu grupei sudaromos sąlygos suprasti, kad asmens vertinimas tik pagal jo lytį yra perdėtai supaprastinimas. Kiekvienas mūsų turime unikalias asmenines stiprybes, talentus ir pažiūras, kurios įgalina mus įvairiais būdais pridėti pasauliui vertės ir spalvų. Taip pat siekiama pagerinti mokinių emocinę savijautą, padėti susidraugauti mokiniams, kurie įprastai tarpusavyje nebendrauja, ir pagerinti klasės mokinių savivaizdį.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Įvairovė • Priėmimas • Pagarba • Bendradarbiavimas • Įtrauktis
Instrukcija	<p><u>Priemonės:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pieštukas ir popierius • Priedas „Tvirtu charakterio ugdymas“ <p><u>Nurodymai:</u></p> <p>Mokiniai suskirstomi poromis (pageidautina su partneriu/-e, su kuriuo/-ia nėra artimai pažįstami). Naudodamiesi „Tvirtu charakterio ugdymo“ klausimų lapais mokiniai turėtų paeiliui klausinėti vienas kito, kol bus gauti atsakymai į visus lape pateiktus klausimus. (Apgalvotai parinkti abstraktūs klausimai, kad klausiantieji mokiniai bent kiek kritiškai mąstytų ir interpretuotų. Priklausomai nuo klasės lygio, juos galima pakeisti labiau tiesioginiais).</p> <p>Surinkus visus atsakymus, mokiniai turi remdamiesi gauta informacija sukurti (teigiamą) savo partnerio profilį. Kuriant profilį derėtų susitelkti į stiprybes, savybes ir pasiekimus. Asmenybės (personažo) aprašymą derėtų papildyti ir</p>

	<p>istorijos žanro pasiūlymu (komedija, drama, trileris, siaubo, superherojų...), kuris būtų tinkamas tam asmeniui, taip pat pasiūlymu, kokį vaidmenį jis turėtų atlikti šioje konkrečioje istorijoje (ištikimas padėjėjas, juokų žinovas, planuotojas ir organizatorius, kaip nugalėti blogietį, pagrindinis superherojus...) ir kodėl. Atlikę užduotį visi mokiniai apsikeičia su savo partneriais profiliais tam, kad kiekvienas jų užsiėmimą baigtų turėdamas savo paties profilį, kurį sukūrė klasės draugas/-ė.</p> <p>Toks pastiprinimas, kokį mokiniai gavo pratimo metu, gali labai praversti jiems ateityje susidūrus su įvairiomis neigiamomis patirtimis.</p>
<p>Vertinimas ir refleksija</p>	<p>Po užsiėmimo paprašykite dalyvių apmąstyti savo jausmus. Galite užduoti šiuos klausimus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ar jauti, kad po šio pratimo pažįsti savo partnerį geriau nei iki jo? Ar tave nustebino kurie nors jo/jos atsakymai? • Kaip pasikeitė tavo požiūris į partnerį po pratimo? • Ar atradai savo asmenybės profilyje pačiam/-iai netikėtų dalykų? • Kaip jauteisi atlikdamas/-a užduotį?

Šio užsiėmimo priedas pateiktas kitame puslapyje.

Tvirto charakterio ugdymo klausimų lapas

(Iš žemiau surašytų klausimų susidaryk rinkinį klausimų, kurių tau prireiks apibūdinant savo charakterį)

1. Jeigu rinktumėsi vieną– tik vieną – tavo asmenybę apibūdinančią dainą, kokia ji būtų ir kodėl?
2. Jei tavo personažas privalėtų visą likusį gyvenimą valdyti tik vieną dalyką, ką jis pasirinktų ir kodėl?
3. Jei trisdešimčiai sekundžių pritrauktum viso pasaulio dėmesį, kokią žinutę praneštum?
4. Jei būtum namie lietingą popietę, kokį filmą greičiausiai pasižiūrėtum?
5. Jei galėtum pasirinkti tik tris žodžius, kurie primintų apie šią savaitę, kokius pasirinktum ir kodėl?
6. Koks tavo gyvenimo motto/įkvepianti frazė? Kodėl?
7. Koks tavo mėgstamiausias juokelis?
8. Koks, atrodytų, gana nekaltas dalykas tave erzina labiau už viską pasaulyje?
9. Koks tavo įprotis/savybė keisčiausias?
10. Kokį savo prisiminimą brangini labiausiai?
11. Kokią geriausio draugo savybę vertini labiausiai?
12. Kokia tavo mėgstamiausia spalva?
13. Koks gyvūnas ir kodėl tau atrodo idealus?
14. Jei galėtum pasaulyje įgyvendinti vieną pokytį (didelį ar mažą), kas tai būtų?
15. Kas tau yra autoritetas ir kodėl?
16. Aprašyk įprastus savo ryto ritualus (jei tokie yra) ir kaip jautiesi tuo metu?
17. Jei galėtum grįžti laiku į bet kurią dieną praeityje ir ją praleisti vėl, kokia tai būtų diena ir kodėl?
18. Jei galėtum pasikviesti 3 žmones (gyvus ar mirusius) į savo vakarėlį, kokie tai būtų žmonės ir kodėl juos pasirinktum?
19. Ko labiausiai gailiesi?
20. Kokia žmonių savybė, anot tavęs, labiausiai pervertinama?
21. Ką laikai savo didžiausiu pasiekimu?
22. Jei džinas tau pasiūlytų išpildyti tris norus, kokie jie būtų ir kodėl?
23. Jei galėtum įgyti bet kokią supergalią, kokia ji būtų?
24. Kaip įsivaizduoji idealų pasaulį?
25. Jei pakliūtum į negyvenamą salą, kokius tris daiktus norėtum turėti su savimi?
26. Kaip atrodo tavo norų sąrašo viršūnė?
27. Jei galėtum nukeliauti tik į vieną pasaulio vietą, kurią rinktumėsi?
28. Jei galėtum pasirinkti vienintelę vietą, kurią galėtum vadinti namais visą likusį gyvenimą, kokia tai būtų vieta ir kodėl?
29. Kokie tavo išskirtiniai šokio judesiai?
30. Koks tavo mėgstamas kvapas ir kodėl?
31. Koks yra geriausias patarimas, kokį esi gavęs, ir kodėl?

(Galite pridėti savo klausimų, kuo skirtingesnių ir įdomesnių, tuo geriau!)

Pavadinimas: Daugybės bingo: lyčių lygybės eksperimentas	
Trukmė:	45 min.
Tikslinė grupė:	10–12 metų vaikai
Tikslai:	<p>Šio užsiėmimo tikslas – pristatyti mokiniams socialinio teisingumo idėją ir parodyti, kad šališkas požiūris į lytis ir diskriminacija yra esminės kliūtys moterų pažangos, išsilavinimo, karjeros, laisvalaikio srityse. Pabrėždami egzistuojančias nelygybės formas, mokytojai turėtų imtis užimančiųjų stebėtojų poziciją ir supažindinti mokinius su vienu veiksmingiausių būdų mažinti nelygybę – privilegijuotą padėtį užimančių žmonių įtraukimą į protestus prieš diskriminaciją ir už ją patiriančių žmonių teises.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Įgalinimas • Sąmoningumas • Teisingumas • Pagarba
Instrukcija	<p>Priemonės</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.youtube.com/watch?v=QKgKaQzil1A (Kad geriau suprastų šio užsiėmimo tikslą, prieš pradėdami užsiėmimą mokytojai turėtų peržiūrėti vaizdo įrašą) • Daugybės bingo klausimų lapas • Daugybės bingo atsakymų lapas • Skaičiuotuvai • Rašymo priemonės <p>Nurodymai:</p> <p>Peržiūrėję vaizdo įrašą, mokytojai turėtų pasakyti mokiniams, kad šie dabar dalyvaus žaidime „Daugybės žaibingo“. Mokiniai atsitiktinai paskirstomi į grupes po 3–4. Jie turės teisingai atsakyti į klausimų lape pateiktus klausimus ir atitinkamai surašyti atsakymus į juos.</p>

Mokytojas turi paaiškinti, kad tikslas – kuo greičiau surašyti į lapą teisingus atsakymus ir kad tai varžybos. Kad paskatintų varžytis, mokytojas gali pasiūlyti kokį nors apdovanojimą (pvz., daugiau laiko prie kompiuterio, jokių namų darbų vakare, saldainių ir t. t.). Prieš pradėdant užduotį mokytojas turėtų pusei varžybose dalyvaujančių grupių atsitiktinai išdalyti skaičiuotuvus. Mokiniai grupėse turi dirbti kartu ir varžytis su kitomis grupėmis, kuri iš jų pirmoji teisingai užpildys atsakymų lapą.

Kai pusė klasės pabaigia užduotį, mokytojas turėtų stabdyti laiką. Derėtų atkreipti dėmesį į mokinių reakcijas į nesąžiningumą.

Pratimo vertinimo požiūriu svarbu, kad mokytojas paaiškintų užsiėmimo tikslą – galima parodyti ir vaizdo įrašą.

Mokytojas turėtų paaiškinti, kad net jei kartais nelygios galimybės nėra tokios akivaizdžios kaip pratimo metu, nesąžiningumas ir lygių galimybių stoka yra mūsų kasdieniai palydovai, su kuriais susiduria daugybė žmonių. Pratimas rodo, kad dėl to paties apdovanojimo dalis žmonių deda dvigubai daugiau pastangų nei kiti, arba kad kai kurie žmonės dirba taip pat sunkiai kaip kiti, tačiau dėl socialinės nelygybės gali nepasiekti savo tikslų. Jei turėtų tinkamus įrankius ir galimybes, visos grupės galėtų vienodai gerai atlikti veiksmus.

Tam, kad geriau suprastų, koks disbalansas egzistuoja tarp lyčių, mokiniams derėtų pateikti šiuos statistinius duomenis.

Statistika:

- Pagal dabartinį pažangos tempą prireiks 450 metų, kol bus pasiekta lyčių lygybė tarp vyrų ir moterų aukščiausiuose valdymo postuose.
- Pasaulio mastu moterų atlyginimai yra 30–40 proc. žemesni nei panašų darbą dirbančių vyrų atlyginimai;
- 2005-aisiais pasaulyje buvo 42 832 parlamentų narių, iš jų 15,7 proc. moterų. Tik maždaug 6 proc. vyriausybių ministrų pasaulyje yra moterys.
- Iš 150 milijonų mokyklos nelankančių vaikų (6–11 metų) daugiau

	<p>kaip 90 milijonų yra mergaitės.</p> <p><i>(Jei yra galimybė, pridėkite daugiau statistikos, ypač tokios, kuri atspindi jūsų šalies situaciją)</i></p> <p>Mokinių prašoma pagalvoti apie kitas visuomenėje egzistuojančias nelygybės apraiškas ir apie tai, kaip šios problemos trukdo asmenims atskleisti maksimalų savo potencialą. Pabaigai mokiniai gali pasidalyti mintimis, kaip galima kovoti su šia neteisybe, ką galima pakeisti ir kaip ją ištaisyti ateityje (pvz., mokiniai galėjo pasidalyti skaičiuotuvais tarp grupių; kampanijos turėtų samdyti lygų skaičių vyrų bei moterų ir pan.) Priminkite mokiniams užsiėmimą apie stebėtoją ir pasiūlykite pagalvoti, kaip įgytus įgūdžius galima būtų panaudoti šiame užsiėmime.</p>
<p>Vertinimas ir refleksija</p>	<p>Po užsiėmimo paprašykite dalyvių apmąstyti savo jausmus. Galite užduoti šiuos klausimus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ko išmokai dalyvaudamas šiame pratime? • Kaip jauteisi pratimo metu būdamas privilegijuotųjų/nuskriaustųjų pusėje? • Ar gali sugalvoti, kaip ir kokiose situacijose mūsų visuomenė nevienodai elgiasi su vyrais ar moterimis? • Ką gali padaryti, kad sukurtas balansas tarp vyrų ir moterų būtų geresnis ir kad su visomis lytimis būtų elgiamasi vienodai sąžiningai? • Ar tave nustebino egzistuojančios atskirties tarp vyrų ir moterų faktai ir statistika?

Šio užsiėmimo priedai pateikti kituose puslapiuose.

Daugybės bingo klausimų lapas

B	I	N	G	O
39 x 30	27 x 25	48 x 44	23 x 22	44 x 37
12 x 17	41 x 16	19 x 18	39 x 28	14 x 16
44 x 43	29 x 11	TUŠČIA	46 x 24	39 x 26
48 x 39	49 x 18	25 x 22	48 x 33	36 x 22
28 x 14	13 x 18	42 x 13	12 x 23	40 x 18

Daugybės bingo atsakymų lapas

B	I	N	G	O
		TUŠČIA		

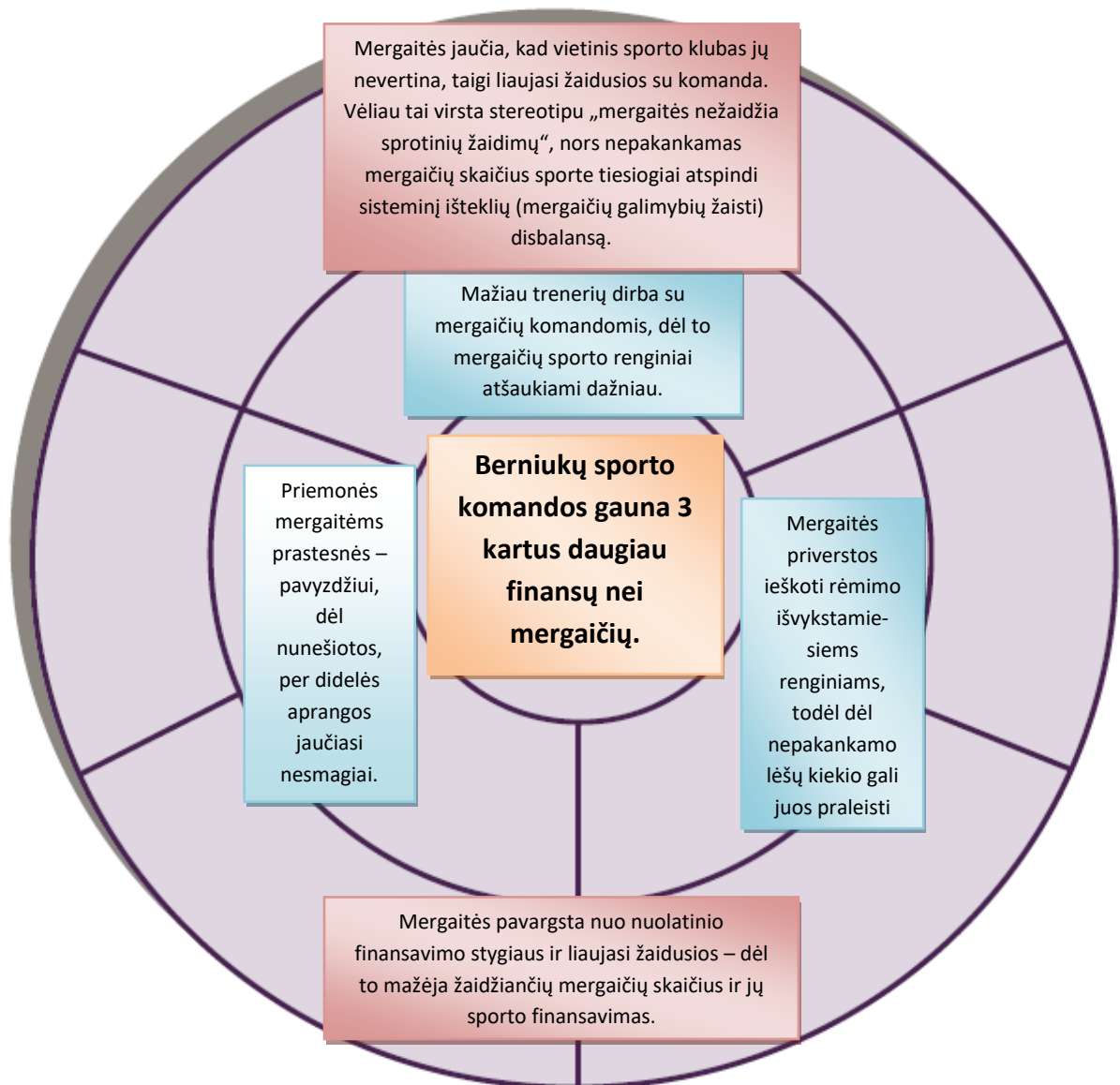

Pavadinimas:		Pasekmių ratas
Trukmė:	45 min.	
Tikslinė grupė:	10–12 metų vaikai	
Tikslai:	<p>Šis užsiėmimas padės mokiniams ugdytis emocinį jautrumą diskriminacijos situacijoms ir jų pasekmėms trumpalaikėje bei ilgalaikėje perspektyvoje. Tuo pačiu šis pratimas parodo, kaip aktyvūs veiksmai siekiant lyčių lygybės gali paskatinti pozityvius pokyčius – tiek ilgalaikius, tiek trumpalaikius.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sąmoningumas • Lygybė • Empatija • Pagarba 	
Instrukcija	<p><u>Priemonės:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Pasekmių rato lapas</i> (CDVEC & PDST, 2012) • Pieštukai/Rašikliai <p><u>Nurodymai:</u></p> <p>Klasę derėtų suskirstyti į mažesnes grupes, kiekvienai grupei skiriant po dvi „Pasekmių rato“ lapo kopijas. Kiekvienai grupei bus duoti du su lytiškumu susiję scenarijai – vienas teigiamas, kitas neigiamas.</p> <p><i>Neigiamų scenarijų pavyzdžiai:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mokykloje berniukų sporto komanda gauna triskart daugiau finansavimo nei mergaičių sporto komanda. 2. Labiau kvalifikuota ir daugiau darbo patirties turinti moteris negauna paaukštinimo, nes šis skiriamas kitam darbuotojui – vyrui. 3. Pirmo plano aktorius – vyras filme už savo darbą gauna dvigubai daugiau pinigų nei pirmo plano aktorė moteris. <p><i>Teigiamų scenarijų pavyzdžiai:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wimbledon'o teniso turnyro organizatoriai pažadėjo vienodą atlygį jame dalyvaujantiems vyrams ir moterims. 	

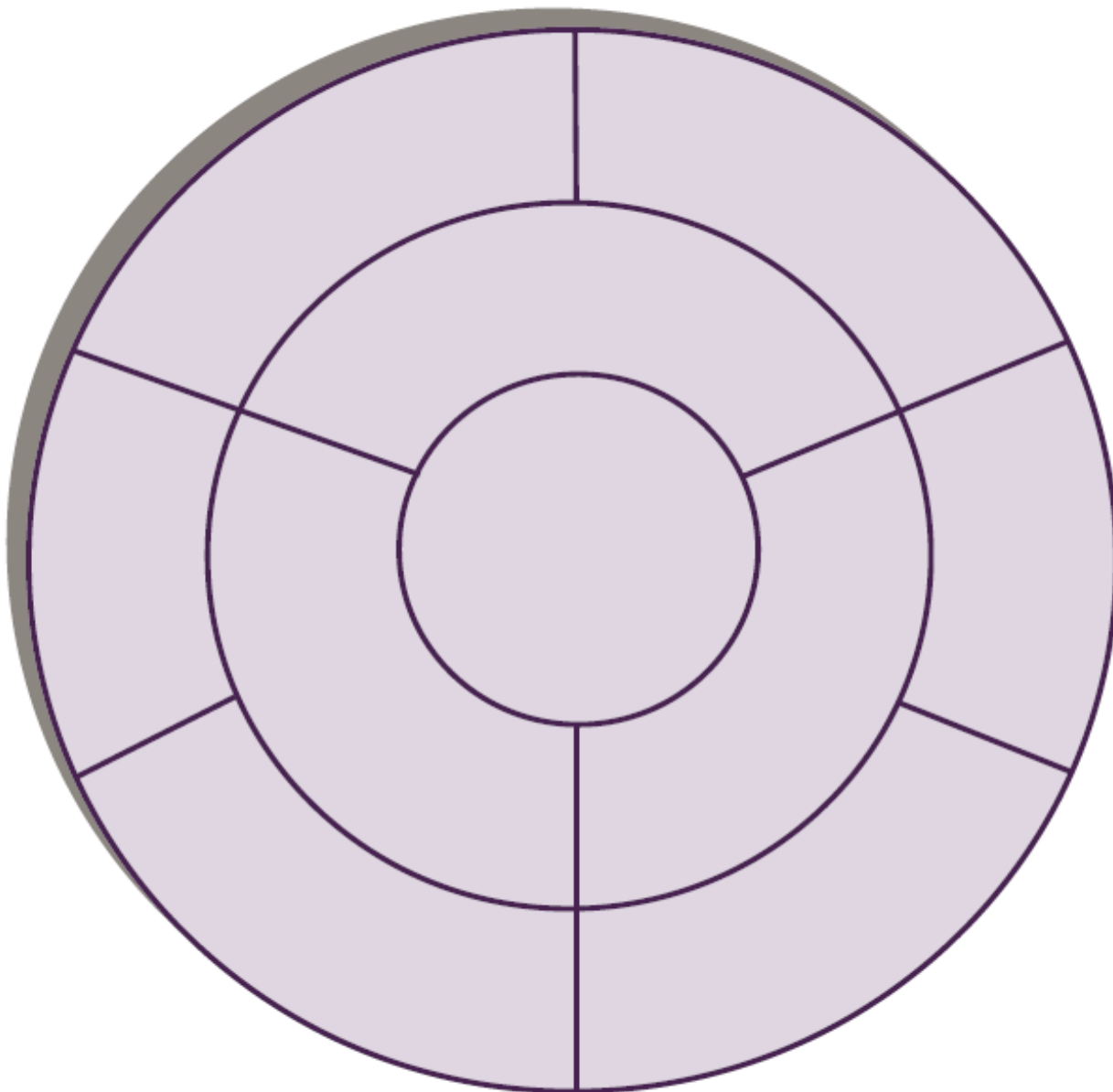
	<p>2. Moteris politikė demokratiškai išrenkama į valdžios postą jūsų šalyje.</p> <p>3. Klasės draugas garsiai prabyla apie lyties diskriminacijos atvejį, su kuriuo susidūrė mokyklos kieme.</p> <p><i>(Galite sugalvoti savų pavyzdžių, kurie tiktų šiam užsiėmimui)</i></p> <p>Mokiniai turėtų užrašyti savo scenarijus rato viduryje. Tuoj už centrinio rato esančiame rate mokiniai surašo po dvi ar tris trumpalaikes pasekmes, kurios galimos po įvykio. Pasekmės gali juos paveikti kaip asmenis, jų bendruomenę ar visuomenę apskritai. Toliausiame rate mokiniai surašo galimas ilgalaikes aptariamo įvykio pasekmes. Jos gali kilti iš trumpalaikių pasekmių ir gali būti asmeninės ar visuomeninės.</p> <p><i>Pavyzdžiui: Trumpalaikė pasekmė to, kad mokinys prabyla apie diskriminaciją lyties pagrindu, gali būti neatidėliojama reakcija į įvykį, o ilgalaikė pasekmė gali būti visos klasės mažėjantis pakantumas tokio tipo diskriminaciniams išpuoliams.</i></p> <p>Derėtų paraginti mokinius galvoti apie pasekmes abiem lytims (taip parodant, kad lyčių nelygybė paveikia jas abi). Baigusi užduotį grupelė pristato savo išvadas klasei. Klasė aptaria, ką išgirdo, ir pasiūlo savo idėjų, kurias galima užrašyti lentoje. Galiausiai, mokiniai galėtų apmąstyti, kokioms kategorijoms priskirti pasekmes (pvz., asmeninės pasekmės, pasekmės visuomenei ir t. t. Mokiniai gali pasiūlyti ir patys).</p>
<p>Vertinimas ir refleksija</p>	<p>Po užsiėmimo paprašykite dalyvių apmąstyti savo jausmus. Galimi klausimai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koks, jūsų manymu, yra pagrindinis šios veiklos tikslas? • Ko išmokote iš šio užsiėmimo? • Kaip šio pratimo metu pasidarytos išvados paveikė jūsų nuostatas, supratimą ar ateities elgesį? • Kaip manote, ar pratimas paskatino pamąstyti apie ilgalaikes savo veiksmų pasekmes? • Ar jus nustebino, kiek ilgalaikės gali būti pasekmės? • Ar jus nustebino, kad nelygybė turi poveikį abiem lytims, nors iš pirmo žvilgsnio atrodytų, kad ji paliečia tik vieną lytį?

Šio užsiėmimo priedas pateiktas kitame puslapyje.

Pasekmių rato pavyzdys (mokytojui)

Pasekmių ratas

Pavadinimas: Įgalinti stebėtojus	
Trukmė:	45 min.
Tikslinė grupė:	10–12 metų vaikai
Tikslai:	<p>Šios veiklos tikslas – įgalinti mokinius, kurie gali būti lyčių diskriminacijos ar smurto lyties pagrindu situacijų stebėtojais, ir ugdyti jiems reikalingus įgūdžius.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sąmoningumas • Motyvacija • Socialiniai įgūdžiai • Įgalinimas
Instrukcija	<p>Priemonės:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rašiklis/Popierius • GLSEN „10 būdų tapti sąjungininku“ dalomoji medžiaga (GLSEN, 2008) • „Kaip tapti sąjungininku?“ lapas (CDVEC & PDST, 2012) <p>Nurodymai:</p> <p>Pirmiausia mokiniai turėtų pasidalyti nuomonėmis apie priežastis, dėl kurių žmonės gali rinktis tylių stebėtojų poziciją patyčių, smurto ar atstūmimo situacijose (baimė, palengvėjimas, kad tai ne su jais vyksta, „ne mano reikalas“ ir t. t.). Visos priežastys turėtų būti surašytos vienoje magnetinės lentos pusėje.</p> <p>Vėliau mokiniai turėtų apsvarstyti ir surašyti esmines savybes, kurios reikalingos žmogui, jeigu jis nori būti aktyvus sąjungininkas, teigiamai paveikti situacijas matydami, kad skriaudžiamas kažkas kitas (drąsa, aktyvumas, tikrumas, gerumas, pasitikėjimas ir t. t.). Šios savybės turėtų būti užrašytos kitoje magnetinės lentos pusėje.</p> <p>Mokytojui derėtų moderuoti diskusiją apie 10 rekomendacijų pagal GLSEN, kaip būti teigiamam sąjungininkui. Mokiniai turėtų suprasti,</p>

	<p>kad jie turi galios situacijose, kuriose yra tik stebėtojai. Pasigilinę į 10 būdų, kaip tapti sąjungininku, mokiniai pamatys, kad jie gali tapti pozityvių pokyčių iniciatoriais savo aplinkoje ir jų vaidmuo priklauso nuo to, kaip jie reaguos į patyčių (žodinių ar fizinių), diskriminacijos, smurto ar atstūmimo atvejus savo aplinkoje.</p> <p>Vėliau mokiniai turėtų būti padalyti į mažesnes grupes po 2–3 ir tose grupelėse padiskutuoti apie jiems priskirtus scenarijus (žr. <i>stebėtojus įgalinantys scenarijai</i>), kurių esmė – situacijos, kai kas nors diskriminuojamas dėl savo lyties.</p> <p>Remdamiesi savo diskusijomis, mokiniai turėtų nuspręsti, kurių veiksmų iš lapo „10 būdų būti sąjungininku“ jie imtųsi konkrečiose situacijose, ir turėtų užpildyti lapą „Kaip tapti sąjungininku?“ Svarbu atminti, kad skirtingi scenarijai reikalauja skirtingų atsakymų (pvz., ne visada protinga, saugu ar įmanoma įsikišti tiesiogiai, todėl kartais geriau imtis kitokių būdų išspręsti problemą, tuo pačiu pačiam išliekant saugiam).</p> <p>Pasirinkę tinkamą reagavimo būdą, mokiniai turėtų parašyti vieną ar kelias esmines savybes, kurios padėtų stebėtojui nugalėti trukdžius, neleidžiančius tapti aktyviu sąjungininku.</p> <p>Galiausiai, derėtų su grupe aptarti aktyvaus įsitraukimo pasekmes arba naudą. Mokiniai turėtų paminėti du-tris dalykus, kurie būtų naudingi žmogui, patiriančiam skriaudą, pačiam stebėtojui ir incidento dalyviams.</p>
<p>Vertinimas ir refleksija</p>	<p>Po užsiėmimo paprašykite dalyvių apmąstyti savo jausmus. Galite užduoti šiuos klausimus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaip manai, kokius įgūdžius įgijai šio pratimo metu? • Ar esi kada nors buvęs pasyviu diskriminacijos situacijos stebėtoju? Ar dabar, po pratimo, ką nors darytum kitaip? • Ar gali sugalvoti kitus būdus (be 10 pateiktų), kaip galėtum tapti aktyviu sąjungininku diskriminacijos lyties pagrindu ar

	<p>patyčių situacijose?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kodėl, tavo manymu, šis pratimas svarbus? • Ar jautiesi labiau linkęs/-usi tapti aktyviu/-ia sąjungininku/-e nei buvai iki pratimo?
--	---

Šio užsiėmimo priedas pateiktas kitame puslapyje.

10 būdų būti sąjungininku

10 būdų būti sąjungininku

(GLSEN, 2008)

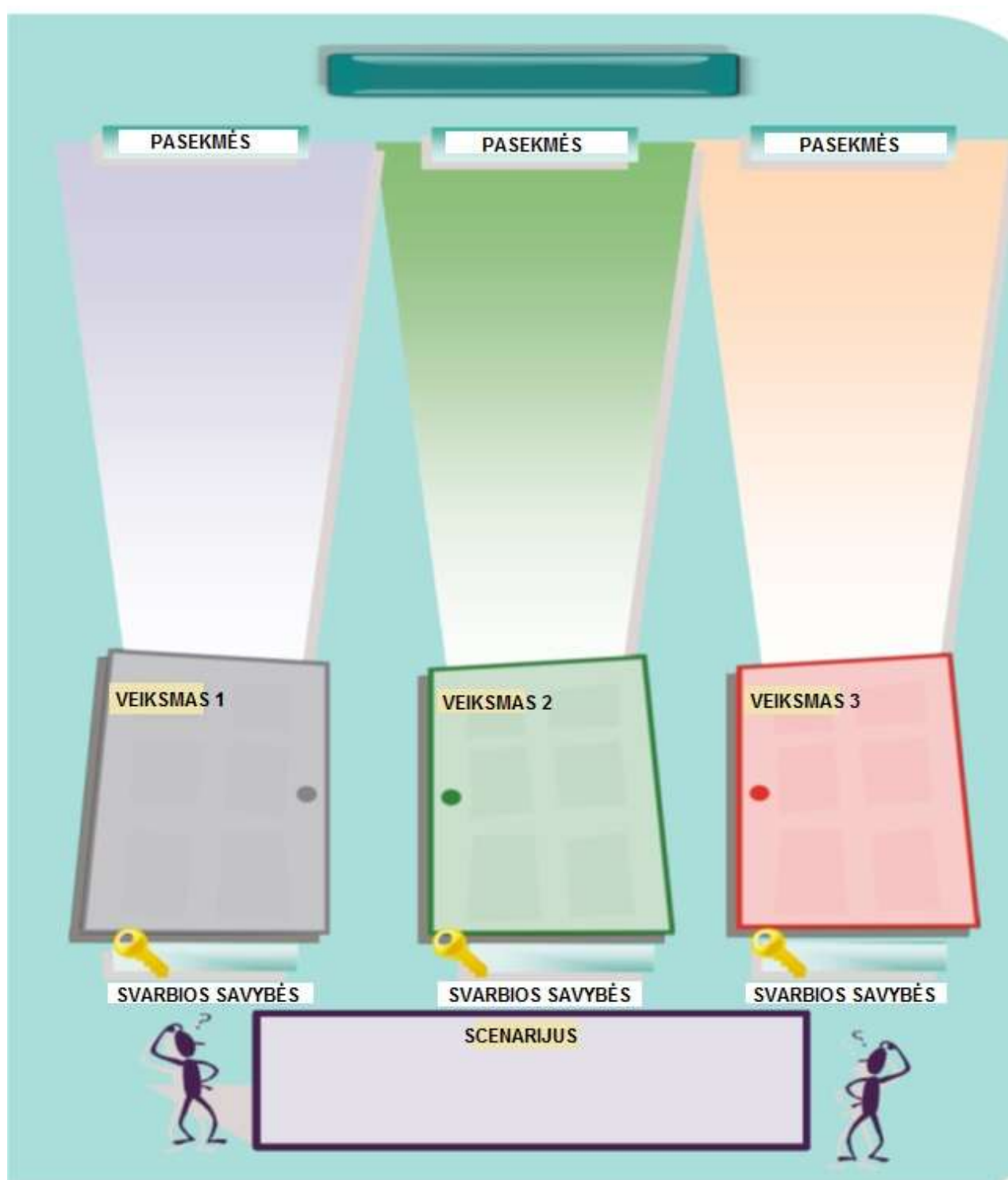
1. **NESIJUOK:** Parodyk kitiems, kad juoktis iš kitų žmonių dėl jų lyties ar lytinės orientacijos arba netinkamai ją komentuoti nedera.
2. **PRABILK:** Jei jautiesiai saugiai, parodyk tiems, kurie elgiasi nepagarbiai ar įžeidinėja, kad jų elgesys nepriimtinas.
3. **MESK IŠŠŪKĮ STEBĖTOJAMS:** Jei jautiesi saugiai, parodyk stebėtojams, kad jie nepadeda.
4. **NESUVEDINĖK SĄSKAITŲ:** Atsakas pykčiu į pyktį nepadės išspręsti problemos.
5. **BŪK DRAUGU:** Būk geras ir palaikyk tuos, kurie tapo agresyvaus elgesio taikiniu.
6. **KREIPKIS Į SUAUGUSIUS:** Pranešk mokytojui arba pagalbos mokiniui specialistui apie nesibaigiančius incidentus ir prašyk tėvų ar kitų šeimos narių paramos.
7. **NETEISK:** Parodyk kitiems, kad nori klausytis ir kalbėtis be išankstinių nuostatų.
8. **GERBK KITUS:** Pasistenk, kad tavo kalba ir elgesys rodytų pagarbą visiems.
9. **STEBĖK SAVE:** Žinok apie savo išankstines nuostatas ir stenkis jas keisti.
10. **IMKIS VEIKSMŲ:** Garsiai pasisakyk prieš neigiamas išankstines nuostatas savo bendruomenėje ir viešojoje erdvėje.

Šaltinio nuoroda:

Pritaikyta iš GLSEN (2008). *ThinkB4USpeak: Educator's Guide*.

Kaip būti sąjungininku?

Stebėtojus įgalinantys scenarijai

1. Esi grupėje su berniukais, kurie diskutuoja tarpusavyje. Jie kalbasi apie du tavo klasės draugus. Vienas jų su pasišlykštėjimu balse apibūdina vieno aptariamo berniuko aprangą „rengiasi kaip gėjus“. Kiti jam pritardami juokiasi. Kitas diskusijos dalyvis tęsia kalbą ir ima aptarinėti vienos bendraklasės išvaizdą, ypač pabrėždamas konkrečias jos kūno dalis. Ir vėl kiti klasės draugai prisijungia įžeidinėdami klasės draugę, dalydamiesi nepagarbiomis seksistinėmis pastabomis. Dėl jų išsakomų komentarų jautiesi labai nejaukiai. **Ką renkiesi daryti?**

2. Grupė berniukų susirenka parke ir smagiai leidžia laiką ant sūpynių, karuselių ir laipynių. Deja, Deividas nukrenta nuo laipynių ir nusibrozdina koją. Kritimas skausmingas ir Deividas pravirksta. Tačiau užuot sulaukęs atjautos, sulaukia iš draugų komentarų, kad esąs verksnys ir kad berniukai neturėtų dėl tokių smulkmenų verkti. Tau gaila Deivido, bet bijai stoti jo pusėn, nes manai, kad berniukai ims tave užgaulioti. **Ką renkiesi daryti?**

3. Tavo bendraklasis geros nuotaikos, nes sesė vakar vakare jam padovanojo naujus marškinėlius. Jis mano, kad marškinėliai atrodo „kietai“, ir jis nėra matęs, kad klasėje kas nors kitas dėvėtų panašius. Vėliau tądien, per fizinio lavinimo pamoką, jis galės juos apsilkęs pasirodyti kitiems klasės draugams ir išgirsti jų nuomonę. Tačiau užuot sulaukęs komplimentų, kaip tikėjosi, jis išgirsta pajuokas – grupė mergaičių šaiposi iš jo ir marškinėlių tvirtindamos, kad marškinėliai nėra skirti berniukams. Kai mokiniai liaujasi erzinę klasės draugą, tu pastebi, kad niekas nenori sėstis prie jo per pietus ar žaisti su juo mokyklos kieme. **Ką renkiesi daryti?**

4. Grupė mergaičių po pamokų leidžia laiką kartu: aptarinėja madas, dalijasi mintimis, kokius rūbus kas pirktų, jei tik turėtų pakankamai pinigų. Tu pastebi, kad Jolita nėra įsitraukusi į pokalbius ir, atrodo, nesupranta, kodėl visos apsėstos pokalbių apie drabužius. Jolitai patinka leisti laisvalaikį lauke tyrinėjant miškus ir karstantis medžiais. Grupė paklausia Jolitos, ką ta dėvės per Tomo vakarėlį šeštadienį. Jolita susigūžia ir sako apie tai negalvojusi, nes nemano, kad tai svarbu. Grupė pradeda iš jos juoktis, šaipytis iš jos rūbų ir išvadina keistuole, nes „mergaitėms turi rūpėti, ką jos dėvi“. Jolita parausta ir netrukus patraukia namo. Tu galvoji: tai, kad mergaitės su Jolita pasielgė negražiai, ir kad žmonių poreikiai skiriasi, o tai netgi įdomu. **Ką renkiesi daryti?**

(Vadovaudamiesi pirmiau pateiktais pavyzdžiais, galite sukurti savo scenarijus)

Pavadinimas: Atrask savo vaidmenį lyčių lygybės judėjime	
Trukmė:	45 min.
Tikslinė grupė:	10–12 metų vaikai
Tikslai:	<p>Šis pratimas siūlomas kaip priemonė, padedanti mokiniams suprasti ir pajusti, kokią įtaką lytis gali turėti asmens veiksams ir sprendimams, ir pagerinti savo kritinio mąstymo bei praktinius įgūdžius, padedančius atpažinti ir įveikti lyčių diskriminacijos situacijas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kritinis mąstymas • Socialiniai įgūdžiai • Sąmoningumas • Įgalinimas
Instrukcija	<p><u>Priemonės:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Atvejų analizės SAFER vaidmenų žaidimų vadovas</i> • <i>SAFER Istorijos kūrimo lapas</i> • Pieštukai/spalvoti pieštukai/ žymikliai <p><u>Nurodymai:</u></p> <p>Mokiniai suskirstomi į mažas grupes, jiems išdalijami atvejų analizės scenarijai, kuriuose parodoma, kaip protagonisto lytis vienaip ar kitaip sudaro jam/jai kliūtis (žr. Atvejų analizės pavyzdžius arba sugalvokite savus)</p> <p>Mokinių paprašoma peržvelgti scenarijų ir pavaizduoti dabartinę situaciją piešiniu pirmame (pirmuose dviejuose) istorijos kūrimo lapo langelyje (langeliuose).</p> <p>Kai ši dalis baigta, mokiniai gautame scenarijuje turėtų perskaityti skyrelį „Kas atsitiko po to?“. Šiame skyrelyje mokinių prašoma į kiekvieną scenarijų pažvelgti iš skirtingų pozicijų (stebėtojo akimis Donatos atveju, veikėjo akimis Simono atveju ir pokyčių agento akimis informatikos mokytojos atveju).</p>

	<p>Kad užpildytų visus istorijos kūrimo lapo langelius, mokiniai kiekvienoje situacijoje turėtų pasinaudoti savo atsakymais į klausimus įvardydam, kokių veiksmų turėtų imtis asmenys tam, kad įvyktų teigiamas pokytis.</p> <p>Grupei baigus pildyti savo istorijos kūrimo lapą, ji turėtų išsirinkti savanorių, norinčių suvaidinti pirminę situaciją ir problemą bei pademonstruoti išeitį, pavaizduotą istorijos kūrimo lape. Po to klasėje diskutuojama apie skirtingus scenarijus ir grupių pasiūlytas išeitis.</p>
<p>Vertinimas ir refleksija</p>	<p>Po užsiėmimo paprašykite dalyvių apmąstyti savo jausmus. Galite užduoti šiuos klausimus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaip jums atrodo, ar Žaliojo Miško mokykla atspindi tipinę mokyklą jūsų šalyje? • Kaip jums atrodo, kodėl niekas nenusprendė stoti Donatos pusėn ir jos apginti? • Donata manė, kad su mergaičių komandomis elgiamasi skirtingai nei su berniukų komandomis – kaip jums atrodo, kodėl ji gali būti teisi? Kaip reaguoti į tokius atvejus? • Simonas manė, kad, jei jis pasirinktų savo mėgstamą dalyką, kiti berniukai ims jį erzinti. Kaip jums atrodo, ar įprasta taip dvejoti dėl savo su lytimi susijusių pasirinkimų? Ar kada nors nusprendėte kažko nedaryti vien dėl to, jog baiminotės, ką pagalvos žmonės apie jūsų pasirinkimą? Ką darytumėte, jei būtumėte Simonas? • Ar manėte, kad įmonės <i>Digitech</i> vadovu gali būti moteris? Kodėl? Kaip manote, ar prielaidos, kurias žmonės daro žinodami vien profesijos pavadinimą, yra problema? • Kuo skiriasi tai, kaip jūsų mokykloje elgiamasi su berniukais ir kaip su mergaitėmis? Ar šie skirtumai kelia sunkumų? Jei taip, kaip siūlytumėte šiuos sunkumus įveikti? • Ar šis užsiėmimas pasirodė naudingas? Kokių įgūdžių įgijote pildydami istorijos kūrimo lapą ir/ar vaidindami?

Šio užsiėmimo priedas pateiktas kitame puslapyje.

This report was funded by the European Union's Rights, Equality and Citizenship Programme (2014 - 2020). The content of this report represents the views of the author only and is his/her sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.

Co-funded by the Rights,
Equality and Citizenship (REC)
Programme of the European Union

Atvejų analizės SAFER vaidmenų žaidimui

Scenarijus 1:

Donata

Kiek save prisimena, Donata visada labiau už viską mėgdavo žaisti futbolą. Nuo tos akimirkos, kai atsistojo ant kojų, jos mėgstamiausias žaislas buvo kamuolys, su kuriuo ji leido valandų valandas galiniame namo kieme praktikuodamasi ir gerindama savo įgūdžius.

Neseniai Donata perėjo iš Raudonojo Ažuolo į Žaliojo Miško mokyklą. Pirmojoje mokykloje Donata buvo pirmosios sudėties žaidėja mišrioje futbolo komandoje. Tačiau Žaliojo Miško pradinėje, Donatos nuostabai, komandos buvo atskiros – viena berniukų, kita mergaičių. Donatai patiko žaisti su mergaitėmis, nes tarp jų buvo stiprių varžovių, be to, ji susirado kelias naujas drauges. Tačiau neilgai trukus Donata pastebėjo, kad berniukų komandai atiteko visa įranga, jie treniravosi geriausiose aikštelėse, jiems buvo skiriama daugiausia dėmesio mokyklos skelbiamoje informacijoje. Donata labai susinervino, ypač tada, kai mergaičių komanda be didesnių pagyrų ar mokytojų ir bendraamžių pripažinimo pateko į finalines taurės varžybas.

Fizinio lavinimo pamokose Donata turėjo galimybių pažaisti prieš berniukus ir jai periodiškai pavykdavo įmušti įspūdingų įvarčių įveikus Beną, berniukų komandos vartininką. Po vieno žaidimo, kurio metu Donata įmušė tris įvarčius, Benas nusprendė, kad jie nenori daugiau žaisti su Donata, ir ėmė ją erzinti visos klasės akivaizdoje. Jis sakė, kad ji, kaip mergaitė, buvo „pernelyg atletiška“, ir ėmė ją pravardžiuoti „žvėrimi“. Donatos bendraklasiai jautėsi nejaukiai, bet dauguma jų nervingai kikenė. Niekas nieko nepasakė.

Kas atsitinka po to?

- Įsivaizduokite, kad esate atsitiktinis stebėtojas ir matote, kad Benas negražiai elgiasi su Donata.
  - Kaip jums atrodo, kaip Donata jautėsi šioje situacijoje?
  - Kaip jums atrodo, kodėl niekas šioje situacijoje nestojo Donatos pusėn?
- Pirmuose istorijos kūrimo lapo langeliuose nupieškite du paveikslėlius, kurie tiksliai atspindėtų aprašytą scenarijų.
- Dabar įsivaizduokite „geriausią“ savojo aš versiją šioje situacijoje. Kaip jums atrodo, kaip tas jūsų „geriausiasis aš“ reaguotų?
Pasinaudodami likusiais tuščiais istorijos kūrimo lapo langeliais, nupieškite geriausias reakcijas, kurių būtų galima tikėtis iš atsitiktinių stebėtojų šioje situacijoje.
- Baigę pildyti istorijos kūrimo lapą, išsirinkite komandos narius, kurie suvaidins scenarijuje nurodytus vaidmenis, pasirenkite suvaidinti „geriausią įmanomą“ išeitį iš situacijos ir suvaidinkite klasės draugams.

Scenarijus 2:

Simonas:

Simonas užbaigė pirmuosius metus Žaliojo Miško mokykloje ir beveik atėjo laikas jam pasirinkti dalykus, kurių jis turėtų mokytis kitais metais. Simono tėtis dailidė, turi vietinį versliuką, todėl norėtų, kad Simonas mokytųsi medžio darbų, įgytų reikiamų įgūdžių ir, baigęs mokyklą, galėtų padėti tėčiui versle.

Simono medžio darbai neįdomina, tačiau kad galėtų toliau jų mokytis, jis turėtų atsisakyti savo mėgstamiausio dalyko – namų ūkio ekonomikos. Simonui labai patinka gaminti, tad daug laiko po mokyklos jis praleidžia ieškodamas naujų įdomių receptų ar gamindamas įvairius skanumynus šeimai ir draugams. Visi, kam jis yra gaminęs, jį giria už puikiai atliktą darbą.

Simonas susirūpinęs dėl to, kad dauguma mokinių namų ekonomikos klasėje – mergaitės, todėl berniukai gali imti šaipytis iš jo pasirinkimo ir nuolatos jam jį prikašioti. Jis baiminasi, kad vien dėl sprendimo, kurį padarys, kiti jį atstums.

Atėjo dalykų pasirinkimo diena, o Simoną vis dar kamuoja dvejonės. Jis nenori, kad aplinkinių nuomonės turėtų įtakos jo pasirinkimui, bet vis dar nėra tikras, kaip reaguos kiti, jeigu jis pasirinks namų ūkio ekonomiką.

Kas atsitinka po to?

- Įsivaizduokite save sudėtingoje Simono situacijoje.
  - Kaip jums atrodo, kaip Simonas jaučiasi susidūręs su tokia dilema?
  - Ar kitų žmonių nuomonės kada nors turėjo įtakos tam, kokius sprendimus savo gyvenime priėmėte jūs?
- Pirmuose istorijos kūrimo lapo langeliuose nupieškite du paveikslėlius, kurie tiksliai atspindėtų aukščiau esantį scenarijų.
- Dabar šiek tiek pasvarstykite ir pabandykite įsivaizduoti idealią išeitį iš šios situacijos. Kokių veiksmų ar žingsnių reikėtų, kad pavyktų idealiai išspręsti situaciją? Naudodamiesi likusiais istorijos kūrimo langeliais, nupieškite kitus veiksmus, kurių derėtų imtis, kad Simonui pavyktų geriausiai, koks tik įmanomas, būdu išspręsti situaciją. Paskutiniame langelyje derėtų pavaizduoti, kokia ta ideali išeitis iš tiesų yra.
- Baigę pildyti istorijos kūrimo lapą, išsirinkite grupės narius, kurie suvaidins scenarijuje pateiktus vaidmenis, pasiruoškite pademonstruoti „geriausią įmanomą sprendimą“ ir suvaidinkite klasei.

Scenarijus 3:

Informatikos mokytoja:

Daugybė Žaliojo Miško mokyklos mokinių domėjosi technologijomis ir kompiuteriais, todėl informatikos mokytoja galvojo, kad mokiniams bus labai naudinga ir smagu išgirsti šioje srityje dirbančio profesionalo sėkmės istoriją. Ji bandė susisiekti su daugybe bendrovių, tačiau sėkmė nuo jos nususukdavo, kol, galiausiai, jai pavyko susitarti, jog atvyks vienos didelės bendrovės – *Digitech* – vadovas. Jis turėjo ateiti ir pakalbėti apie tai, kaip atrodo šioje sferoje dirbančio asmens kasdiena.

Informatikos mokytoja sutarė susitikti 15:00 (iškart po pamokų) ir nė kiek nenustebo pamačiusi maždaug 35 mokinius, laukiančius susitikimo. Ją kiek nustebino, kad tarp laukiančiųjų buvo tik 2 mergaitės. Prieš atvykstant svečiui mokiniai svarstė, kokių patarimų jiems pažers atvykėlis, ir spėliojo, kokia prabangia mašina jis atvažiuos.

Atvykus įmonės vadovui dalis mokinių iš nuostabos išsižiojo, o dauguma patyrė lengvą šoką. Neilgai trukus mokiniai ėmė kikenti tarpusavyje, kai kurie jų ėmė laidyti sarkastiškus juokelius ir komentarus. Niekas nesitikėjo, kad žinomai bendrovei vadovauja moteris.

Kas atsitinka po to?

- Įsivaizduokite, kad esate informatikos mokytoja ir matote, kaip viskas klostosi.
  - Kaip jaučiatės, matydama tokias mokinių reakcijas?
  - Kokia būtų jūsų reakcija į tai, kas vyksta?
- Pirmuose savo istorijos kūrimo lapo langeliuose nupieškite paveikslėlius, tiksliai apibūdinančius tai, kas vyko pagal scenarijų.
- Įsivaizduokite, kad informatikos mokytoja organizuoja susitikimą su mokyklos vadovu aptarti situaciją, susidariusią susitikimo su įmonės vadove metu (mergaičių stoką ir berniukų pademonstruotas diskriminacines nuostatas). Likusiuose langeliuose pavaizduokite, apie ką konkrečiai kalbėtųsi informatikos mokytoja su vadovu, siekdama patobulinti mokyklos veiklas tam, kad mokykloje įsivyrėtų į lygybę ir pagarbą vienas kitam orientuota aplinka. Paskutiniame langelyje nupieškite galimą šio scenarijaus išeitį.
- Pabaigę pildyti lapą išsirinkite mokinius, kurie vaidins istorijos personažus, ir pasirenkite pristatyti informatikos mokytojos bei direktoriaus pokalbį, kuris atspindėtų mokyklai geriausią išeitį.

SCENA	SCENA	SCENA
SCENA	SCENA	SCENA

This report was funded by the European Union's Rights, Equality and Citizenship Programme (2014 - 2020). The content of this report represents the views of the author only and is his/her sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.

Co-funded by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

Pavadinimas: „Svajonės neturi lyties“ (Žinutė jaunesniems mokiniams)	
Trukmė:	45 min. *Pratimą galima atlikti per ilgesnį laiką, pavyzdžiui, kaip mentoriavimo priemonę, kai jaunesnis mokinys suporuojamas su vyresniu mokiniu, kuris tampa jaunesniojo mentoriumi ir patarėju per visus mokslo metus.
Tikslinė grupė:	10–12 metų vaikai
Tikslai:	<p>Užsiėmimas padės įgalinti mokinius kritiškai apmąstyti savo gyvenimą ir apsibrėžti sritis, kuriose, kaip jie mano, jų lytis turėjo įtakos sprendimams. Taip pat bus pabrėžiami tie mokinių gyvenimo įvykiai, kurių metu jie susidūrė su stereotipiniais lyties lūkesčiais ir pasipriešino jiems. Be to, mokiniai bus mokomi ugdytis atjautą sau – svarbią asmeninę savybę, reikalingą gyvenimo sunkumams ir iššūkiams įveikti. Mokiniai dar bus supažindinti ir su pozityviais autoritetais, iš kurių galėtų mokytis lyderystės, jiems bus sudarytos sąlygos pajusti bendrumą – jausmą, kad jų buvimas ir jų gyvenimai svarbūs bei reikšmingi įvairiems žmonėms, todėl sustiprės jų galios ir saviveiksmingumo jausmas – jausmas, kad jie gali imtis pokyčių.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kritinis mąstymas • Refleksija • Empatija • Įtrauktis • Socialiniai įgūdžiai
Instrukcija	<p><u>Priemonės:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Rašiklis • Popierius • Alternatyvus metodas: Vaizdo įrašymo priemonės <p><u>Nurodymai:</u></p> <p><i>Autoritetas:</i> Asmuo, kuriuo kiti seka arba žavisi dėl to, kokį pavyzdį savo</p>

elgesiu ir asmenybe jis rodo kitiems. Autoritetai įkvėpia žmones stengtis atkartoti ar atitikti jų elgesį. Autoriteto turėjimas gali veikti kaip gairė siekiant tapti tuo, kuo nori tapti, ir padėti kitiems geriau planuoti ar užsibrėžti tokius pat tikslus ir juos pasiekti.

Mokinių prašoma prisiminti autoritetą, kuris jų gyvenime buvo įkvėpimo šaltiniu. Jie turėtų pamąstyti apie juos sužavėjusias to asmens savybes, stiprybes ir veiksmus. Vėliau mokytojas turėtų paaiškinti mokiniams, kad jie taip pat gali pradėti elgtis kaip autoritetai jaunesniems mokyklos mokiniams.

Kad būtų lengviau atlikti pratimą, mokiniai padrąsinami prisiminti save jaunesnėse klasėse: situacijas, kuriose jų lytis buvo tapusi kliūtimi rinktis tam tikras veiklas ar siekti tam tikrų tikslų, o tada prisiminti, kad jiems pavyko nugalėti abejones ir įsitraukti į smagias, naudingas ir produktyvias iniciatyvas.

Mokiniai turėtų jaunesniems savo mokyklos mokiniams parašyti laišką, kuriame paaiškintų jiems, kad lyčių stereotipai riboja jų mąstymą ir kiek daug jie įgijo ignoruodami šias stereotipų primestas ribas. Laiške turėtų būti juntamas padrąšinimas jaunesniems mokiniams sekti savo širdies balsu ir išreikšti save taip, kaip norisi ir atrodo tinkama jiems patiems, nepaisant to, kad jų siekiai gali prieštarauti paplitusioms lyties normoms ar stereotipams.

Vyresniųjų klasių mokiniai vėliau turėtų perduoti šiuos laiškus jaunesniems mokiniams pasilikę jų kopijas sau – kaip priminimą to, kad jie jau yra įveikę savo gyvenimo kliūtis ir kad turėtų likti ištikimi sau, kiek tai manoma.

Alternatyva gali būti vyresnės klasės mokinių nufilmuotas videoįrašas tema „Svajonės neturi lyties“.

Vertinimas ir refleksija

Po užsiėmimo paprašykite dalyvių apmąstyti savo jausmus.

- Kaip tau atrodo, ko išmokai iš šio pratimo?
- Kaip tau atrodo, kuo svarbūs autoritetai lyčių lygybės judėjime?
- Kaip tau atrodo, kokį poveikį šios žinutės gali turėti jaunesniems mokiniams?